

# MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ QUẢN LÝ, SỬ DỤNG TÀI SẢN NHÀ NƯỚC TRONG TRƯỜNG HỌC

**TS. GVC. VŨ LAN HƯƠNG**

**Trưởng Cán bộ QLGD TP.HCM**

## 1. Đặt vấn đề

Quản lý tài sản (QLTS) là một trong những công tác quan trọng của bất kì trường học nào nhằm bảo đảm và nâng cao chất lượng dạy học – giáo dục. Hiện nay, công tác này đã và đang được lãnh đạo các trường học quan tâm hơn qua việc tập trung chỉ đạo các bộ phận chuyên môn thực hiện QLTS theo quy định hiện hành của các cơ quan nhà nước có thẩm quyền. Tuy nhiên, QLTS hiện nay trong các trường học còn rất nhiều thiếu sót, bất cập. Bài viết dưới đây phân tích thực trạng quản lý, sử dụng tài sản nhà nước (TSNN) tại các trường phổ thông (PT) miền Đông Nam Bộ và đề xuất một số giải pháp triển khai nhằm nâng cao hiệu quả quản lý (QL), sử dụng TSNN trong trường học, đáp ứng yêu cầu đổi mới quản lý giáo dục.

## 2. Thực trạng quản lý, sử dụng TSNN trong các trường phổ thông

### 2.1. Vấn đề phân cấp quản lý tài sản nhà nước

Phân cấp QLTS là sự phân chia nhiệm vụ, quyền hạn giữa các cấp quản lý về tài sản để xác định rõ trách nhiệm quản lý.

TSNN tại các đơn vị trường học là tài sản được hình thành do Nhà nước giao cho QL, sử dụng; được đầu tư, mua sắm bằng tiền do ngân sách nhà nước cấp hoặc từ quỹ phát triển hoạt động sự nghiệp, từ tiền hàng viện trợ, tài sản được xác lập quyền sở hữu nhà nước theo quy định của pháp luật.

Tài sản được phân cấp QL, sử dụng bao gồm: đất đai; trụ sở làm việc và tài sản khác gắn liền với đất; phương tiện vận tải, máy móc, trang thiết bị làm việc và các tài sản khác. Thẩm quyền quyết định đầu tư xây dựng trụ sở làm việc từ nguồn vốn ngân sách, từ nguồn viện trợ không hoàn lại, từ quỹ phát triển hoạt động sự nghiệp; thẩm quyền quyết định sửa chữa, cải tạo tài sản NN; thẩm quyền quyết định mua sắm tài sản; thẩm quyền quyết định thuê trụ sở làm việc và TS khác; thẩm quyền sử dụng TSNN để sử dụng vào mục đích sản xuất, kinh doanh dịch vụ; thẩm quyền sử dụng TSNN để sử dụng vào mục đích cho thuê; thẩm quyền sử dụng TSNN để sử dụng vào mục đích liên doanh liên kết theo quy định của pháp luật; thẩm quyền quyết định thu hồi, điều chuyển; thẩm quyền quyết định bán, chuyển đổi hình thức sở hữu TSNN tại đơn vị; thẩm

quyền quyết định thanh lý, tháo dỡ tài sản nhà nước.

Thực tế phân cấp hiện nay cho thấy phân cấp chưa triệt để, rõ ràng, vẫn còn cơ chế xin cho và tâm lý ỉ lại. Cơ sở pháp lý về phân cấp khá cụ thể trong Nghị định 52/2009/NĐ-CP ngày 03 tháng 6 năm 2009. Trên cơ sở của Nghị định này, chính quyền các địa phương cụ thể hóa qua Nghị quyết của Hội đồng nhân dân cấp tỉnh và Chủ tịch ủy ban nhân dân tỉnh ra quyết định về phân cấp quản lý đối với TSNN trên địa bàn phụ trách. Tuy nhiên, các quy định này còn chung chung, tạo ra khung hành lang pháp lý rất “hẹp” cho nhà quản lý.

### 2.2. Quản lý, sử dụng tài sản nhà nước trong trường học

#### 2.2.1. Lập dự toán mua sắm

Đối với các đơn vị sự nghiệp công lập sử dụng kinh phí do ngân sách nhà nước cấp, lập dự toán mua là công việc vô cùng quan trọng. Lập dự toán hàng năm tại các trường phổ thông đều được các cơ quan có thẩm quyền hướng dẫn rất cụ thể. Tuy nhiên, với tầm nhìn và khả năng dự báo, nhà QL không chỉ dựa vào những chỉ tiêu kế hoạch cụ thể cần thực hiện mà còn phải có tầm nhìn và khả năng dự báo tốt những vấn đề có thể phát sinh trong môi trường đầy biến động hiện nay.

Hiện nay, việc lập dự toán trong trường phổ thông chưa dự báo được những vấn đề phát sinh trong môi trường nhiều biến động.

Thời gian qua, do nhiều lí do khách quan và chủ quan, việc đầu tư cho cơ sở vật chất trong nhà trường gặp rất nhiều khó khăn. Chi thường xuyên chủ yếu để trả cho con người (trên 80%, cá biệt có nơi tới 90%). Phần lớn cơ sở vật chất trong trường ít được đầu tư, nguyên nhân là do kinh phí bị cắt giảm. Tuy nhiên, ở nhiều địa phương có điều kiện kinh tế tốt hơn nhưng khi xây dựng dự toán, hầu hết các trường chưa chủ động đề xuất các khoản sửa chữa nhỏ, duy tu bảo dưỡng.

#### 2.2.2. Mua sắm tài sản nhà nước

Việc mua sắm tài sản hiện nay trong các đơn vị trường học có hai hình thức chủ yếu: mua sắm theo hình thức tập trung và nhà trường tự mua sắm. Theo quy định hiện hành, các trường rất ít khi được tự mua sắm. Chủ yếu hiện nay việc mua sắm tài sản cho các đơn vị theo hình thức tập trung.

Việc mua sắm tài sản phải thực hiện theo

nguyên tắc:

- Thực hiện mua sắm tài sản theo đúng tiêu chuẩn, định mức và chế độ hiện hành;
- Trình tự, thủ tục mua sắm tài sản phải đảm bảo thực hiện theo quy định của pháp luật về quản lý, sử dụng ngân sách nhà nước;
- Đảm bảo tiết kiệm, hiệu quả;
- Tài sản sau khi mua sắm phải hạch toán, báo cáo và quản lý, sử dụng theo đúng quy định của pháp luật về quản lý, sử dụng TSNN;
- Quyết định việc mua sắm theo thẩm quyền và chịu trách nhiệm về quyết định của mình.

Như vậy, theo nguyên tắc mua sắm tài sản, việc mua sắm phải đảm bảo tiết kiệm và hiệu quả. Tuy nhiên, hiện nay có ý kiến cho rằng việc mua sắm theo hình thức này không hiệu quả, tiết kiệm.

### **2.2.3. Quản lý, sử dụng tài sản**

Tài sản sau khi được mua sắm sẽ được QL, sử dụng theo quy định hiện hành như ghi sổ, định khoản, tính khấu hao, kiểm kê, thanh lý.

Việc QL vật liệu, dụng cụ hiện nay trong các trường mới chỉ xây dựng được định mức sử dụng, chưa xây dựng định mức dự trữ, chưa xây dựng mức hao hụt. Việc QL vật liệu, dụng cụ tại các trường phổ thông được thực hiện tương đối chặt về số lượng, chất lượng, giá cả, chi phí thu mua, quá trình sử dụng. Quản lý vật liệu và dụng cụ trong trường hiện nay chưa tiết kiệm và hiệu quả. Vấn đề vướng mắc nhất hiện nay trong QLTS là thủ tục thanh lý. Trong quy trình QLTS, việc phân loại hồ sơ tài sản được xem là khâu yếu nhất hiện nay.

Công tác kiểm kê tài sản được thực hiện vào cuối năm tài chính. Ban kiểm kê tài sản trong trường học bao gồm các thành phần: Ban giám hiệu, chủ tịch công đoàn, kế toán, thanh tra nhân dân. Ban kiểm kê chịu trách nhiệm kiểm kê số lượng tài sản theo từng chủng loại, đối chiếu với sổ sách kế toán, đồng thời đánh giá chất lượng còn lại của tài sản.

Đối với những tài sản chưa có giá, Ban kiểm kê căn cứ giá trên thị trường tự áp giá để làm căn cứ ghi giá trị tài sản vào hệ thống sổ sách kế toán của đơn vị.

Với những tài sản hư hỏng không sửa chữa được, Ban kiểm kê lập biên bản đề nghị thanh lý. Căn cứ các quy định hiện hành về QLTS, hiệu trưởng quyết định cho thanh lý những tài sản thuộc thẩm quyền hoặc đề nghị cấp trên cho thanh lý những tài sản thuộc thẩm quyền quyết định của cấp trên.

Nhằm mục tiêu từng bước nâng cao chất lượng dạy và học, đồng thời nâng cao hiệu quả QL, sử dụng tài sản nói chung và thiết bị dạy học nói riêng, đa số các trường PT đã đề ra những biện pháp cụ thể như: lập kế hoạch, kiểm tra đột xuất, thanh tra chuyên môn, việc

đánh giá giờ dạy của giáo viên được dựa trên nhiều tiêu chí, trong đó có tiêu chí sử dụng thiết bị và đồ dùng dạy học.

Tuy nhiên, công tác QL, khai thác, sử dụng, bảo quản thiết bị, đồ dùng dạy học cũng còn một số hạn chế như: Nhân viên phụ trách thiết bị, thí nghiệm của nhà trường còn thiếu kinh nghiệm, chưa được đào tạo đúng chuyên môn nghiệp vụ nên phần nào hạn chế trong việc QL thiết bị và đồ dùng dạy học. Cơ sở vật chất chưa đảm bảo cho việc QL, sử dụng thiết bị, đồ dùng dạy học chưa đáp ứng được yêu cầu tối thiểu, còn nhiều thiết bị đã cũ và hư hỏng, số lượng thiết bị cấp phát còn thiếu, chất lượng thiết bị dạy học chưa đảm bảo. Giáo viên nhà trường còn xem nhẹ việc áp dụng công nghệ thông tin và sử dụng thiết bị dạy học vào công tác dạy và học, sử dụng chưa thường xuyên, chưa đúng quy định; một bộ phận giáo viên chưa nhận thức đầy đủ hiệu quả sử dụng thiết bị và đồ dùng dạy học, nên chưa tích cực sử dụng thiết bị dạy học vào bài giảng khi lên lớp. Số lượng giáo viên đăng kí mượn và sử dụng thiết bị dạy học khi lên lớp còn ít, đa số giáo viên chưa được tập huấn cách sử dụng thiết bị dạy học trong các giờ thực hành ở các bộ môn Vật lý, Công nghệ, Sinh học, Hóa học; dẫn đến hiệu quả sử dụng cơ sở vật chất và thiết bị dạy học chưa cao trong các giờ lên lớp.

### **2.3. Nguyên nhân QL, sử dụng TS không tiết kiệm và hiệu quả**

Hàng năm, Nhà nước đã cấp kinh phí rất lớn để đầu tư, mua sắm, sửa chữa tài sản, công cụ, dụng cụ. Tuy nhiên, việc quản lý và sử dụng TSNN chưa hiệu quả ở các địa phương; còn gây thất thoát và lãng phí rất lớn. Có nhiều nguyên nhân được xác định như: Văn bản quy định, hướng dẫn chưa rõ; cơ chế QL còn bất cập; năng lực quản lý chưa tương xứng với nhiệm vụ được giao; chưa có quy định trách nhiệm và chế tài đủ mạnh.

Ở tại trường học, cũng có nhiều nguyên nhân dẫn đến việc quản lý và sử dụng tài sản không tiết kiệm và hiệu quả. Một trong những nguyên nhân là do đơn vị chưa xây dựng được Quy chế quản lý, sử dụng TSNN.

Thực tế cho thấy, hiện nay các trường học trong quá trình thực hiện tự chủ, tự chịu trách nhiệm hầu như mới xây dựng Quy chế chi tiêu nội bộ; chưa xây dựng được Quy chế quản lý, sử dụng TSNN, cho dù đã có Thông tư số 245/2009/TT-BTC của Bộ Tài chính quy định nội dung này.

### **2.4. Đánh giá chung**

#### **2.4.1. Một số kết quả đạt được**

Việc quản lý và sử dụng TSNN tại các trường học thời gian qua cũng đã đạt được một số kết quả như:

- Phân cấp QL rõ hơn giữa đơn vị được giao QL

gắn với sử dụng TSNN;

- Xác định rõ thẩm quyền, trách nhiệm của từng cấp trong QL, trách nhiệm của từng đơn vị trường học trong sử dụng tài sản;
- Công tác QL, sử dụng TSNN trong trường học đã từng bước đi vào nề nếp, kỉ cương, công khai và có hiệu quả.

#### 2.4.2. Hạn chế, vướng mắc

- Văn bản điều chỉnh lĩnh vực này rất nhiều nên khó khăn trong việc nắm bắt;
- Cơ quan QL cấp trên chưa thực sự theo dõi và kiểm tra sát thực hiệu quả sử dụng TSNN trong các trường học (*số lượng, giá trị, chất lượng và hiện trạng phân bổ sử dụng*);
- Hầu hết các khâu của quá trình QL, từ quyết định mua sắm, QL, sử dụng, thanh lí đến tất cả các khâu liên quan đều có sự thất thoát và lãng phí;
- Một số trường hợp thực hiện mua sắm, điều chuyển, thanh lí TSNN sai thẩm quyền, sai tiêu chuẩn, chế độ dẫn đến thất thoát;
- Lãng phí trong đầu tư, mua sắm thiết bị chất lượng không tương xứng với giá trị;
- Chưa xác định cơ chế và phương thức QL riêng đối với tài sản đã giao cho các trường học.

#### 2.4.3. Nguyên nhân của những hạn chế

Nguyên nhân của những hạn chế được xác định là:

- Nhận thức chưa đúng về TSNN;
- Các quy định về QL, sử dụng TSNN phân tán, chưa đầy đủ, thiếu đồng bộ, chưa điều chỉnh bao quát hết các quan hệ về QL, sử dụng TSNN và hiệu lực pháp lí còn thấp;
- Chưa gắn QLTS về hiện vật với QL, bảo vệ giá trị tài sản và hiệu quả sử dụng TS cũng như với yêu cầu nhiệm vụ, tổ chức bộ máy, nhân sự và hoạt động của đơn vị được giao QL, sử dụng;
- Các biện pháp chế tài và xử lí chưa nghiêm minh, không mang tính răn đe;
- Hiệu quả QL, sử dụng TSNN chưa được xem là một trong những tiêu chí để đánh giá hiệu quả QL của hiệu trưởng.

#### 3. Một số giải pháp triển khai nhằm nâng cao hiệu quả quản lí, sử dụng tài sản nhà nước trong trường học

Để nâng cao hiệu quả quản lí và sử dụng hiệu quả TSNN tại các cơ sở giáo dục cần thực hiện đồng bộ các giải pháp sau:

- Tăng cường phổ biến kịp thời chính sách, chế độ về tài sản trong giáo dục và một số bài học kinh nghiệm trong quản lí tài sản;
- Hằng năm, trong báo cáo tổng kết năm học các

trường cần đánh giá tính hiệu quả của việc sử dụng tài sản tại đơn vị;

- Nâng cao nhận thức cho đội ngũ giáo viên, học sinh về quản lí và sử dụng TSNN trong trường học;
- Cơ quan QLGD phối kết hợp với cơ quan tài chính cung cấp để kịp thời ban hành các văn bản hướng dẫn về TS đặc thù của ngành giáo dục;
- Xây dựng các tiêu chuẩn, định mức tài sản chuyên môn đặc thù của ngành GD, cụ thể từng loại hình trường;
- Phân cấp cho trường học tự mua sắm trên cơ sở bộ máy, năng lực QL hiện có của trường;
- Đào tạo, bồi dưỡng để nâng cao năng lực QL và sử dụng TSNN cho CBQL và nhân viên thiết bị trong trường học.

*Tóm lại:* Để nâng cao hiệu quả quản lí và sử dụng hiệu quả TSNN trong cơ chế quản lí phân cấp, giao quyền tự chủ, tự chịu trách nhiệm cho nhà trường như hiện nay, cần phải thực hiện đồng bộ nhiều giải pháp. Nhưng hai trong những giải pháp quan trọng, cấp bách là nâng cao nhận thức về ý thức, tinh thần trách nhiệm trong QL, sử dụng có hiệu quả TSNN và nâng cao năng lực QL và sử dụng TSNN cho CBQL và nhân viên thiết bị trong trường học.

### TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Quốc hội, *Quyết định số ban hành Luật quản lí và sử dụng tài sản nhà nước*
2. Chính phủ, *Nghị định số 52/2009/NĐ-CP ngày 03 tháng 6 năm 2009 quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của luật quản lí, sử dụng tài sản nhà nước*
3. Bộ Tài chính, *Thông tư số 245/2009/TT-BTC ngày 31/12/2009.*
4. Vũ Lan Hương, *Để tài nghiên cứu cấp trường Nâng cao hiệu quả quản lí và sử dụng tài sản nhà nước tại các trường phổ thông miền đông nam bộ*, 2013-2014.

### SUMMARY

*Asset management is one of important tasks at any schools in order to assure and improve teaching quality. At present, this task is being more cared by school leaders through guiding specific units to manage asset according to the current regulation from authorized state agency. However, there were still many shortages and limitation in the asset management at schools. The article analyzed the real situation of this issue at the secondary schools in the South-East of the South area and then proposed solutions to improve the effectiveness of state asset management and usage at schools in order to meet the requirement of education management renewal.*